

Nr 90.

Ankom till Riksdagens kansli den 16 maj 1911 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående om- och tillbyggnad af Stockholms hospital m. m.

(2:a Afd.)

Uti en den 10 mars 1911 till Riksdagen aflämnad, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition, nr 144, har Kungl. Maj:t under återropande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag föreslagit Riksdagen dels att för om- och tillbyggnad af Stockholms hospital bevilja ett anslag af 835,000 kronor samt däraf på extra stat för år 1912 anvisa 200,000 kronor, dels ock för sin del besluta, att en statens anstalt för sinnessjuka och obildbara sinnesslöa skall uppföras å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strängnäs socken och Åkers härad af Södermanlands län.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till ofvanberörda statsrådsprotokoll.

Såsom i statsrådsprotokollet erinras, skulle, enligt den af medicinalstyrelsen år 1902 uppgjorda planen för sinnessjukvårdens ordnande inom riket, i skilda delar af landet uppföras fyra nya anstalter, nämligen en för Dalarne och angränsande landskap, en för Småland jämte därintill i söder gränsande län, en för de fyra nordligaste länen samt en för Stockholm och angränsande län. Sedan under åren 1905, 1906 och 1910 beslut fattats om uppförande af nya hospitalsanläggningar vid Säter, Västervik och Östersund, återstår nu för den uppgjorda planens fullständiga genomförande endast frågan om beredande af erforderligt antal vårdplatser åt sinnessjuka från Stockholm och närgränsande län. I sådant afseende har

*Utskottets
yttrande.*

nu föreslagits dels uppförande af ett nytt hospital å biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken, dels ock vissa om- och tillbyggnader af Stockholms hospital å Konradsberg.

Hvad först vidkommer det ifrågasatta nya hospitalet invid Strängnäs, har utskottet i likhet med såväl vederbörande undersökningskommision och medicinalstyrelsen som ock departementschefen funnit den för hospitalet föreslagna platsen synnerligen lämplig ej endast i och för sig utan äfven i jämförelse med andra för ändamålet föreslagna och undersökta platser, hvadan utskottet alltså anser sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning om hospitalets förläggande till berörda plats. Beträffande hospitalets storlek var detsamma enligt medicinalstyrelsens ursprungliga plan afsedt för 800 patienter, detta dock under förutsättning att Stockholms hospital, såsom då var tillämnadt, skulle upphöra och förvandlas till vårdanstalt för obildbara sinnesslöa. Sedan emellertid denna förutsättning bortfallit och sistnämnda hospital, såsom här nedan närmare omförmäles, beräknas skola såsom vårdanstalt fortfarande bibehållas och utvidgas till att rymma 302 patienter samt man vidare afsett, att i Uppsala skulle anordnas en psykiatrisk klinik för 90 patienter, har antalet platser för sinnessjuka i det nya hospitalet ansetts kunna begränsas till 392 eller, i rundt tal, 400. Däremot är beräknadt, att i sammanhang med hospitalet skall beredas plats för de obildbara sinnesslöa, som till ett antal af 250 enligt den ursprungliga planen skulle vårdas å Konradsberg.

Beträffande sistnämnda förslag, kan utskottet, som väl håller före, att snara och kraftiga åtgärder böra vidtagas för beredande af vård i största möjliga utsträckning åt de obildbara sinnesslöa och som ej vill förneka, att det kan anses böra ankomma på staten att i afseende å de fall af idioti, hvarom här närmast är fråga, eller de för omgifningen vådliga, bereda denna vård, likväl icke tillstyrka, att sådan beredes i samband med den, som gifves å hospitalen och som uteslutande bör ägnas de sinnessjuka i egentlig mening. Då härtill kommer, att kostnaderna för en sålunda ordnad vård otvifvelaktigt komme att ställa sig mycket höga och i allt fall blifva större, än om de sinnesslöa vårdas i särskilda från hospitalen skilda anstalter, kan utskottet, såsom ofvan antydts, icke biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Emellertid håller utskottet före, att en utredning bör verkställas i fråga om ej mindre det inom landet befintliga antalet idioter af här ifrågavarande slag — de för omgifningen vådliga eller synnerligen störande — än äfven sättet för beredande åt dem af nödig vård, vare sig nu detta anses lämpligen böra ske inom en centralanstalt eller i flere på spridda platser belägna anstalter. Då utskottet sålunda anser, att af det beräknade antalet platser i det nya hospitalet 250 böra uteslutas,

skulle hospitalet alltså komma att uppföras för allenast 400 platser för sinnessjuka. Emellertid anser utskottet, med hänsyn såväl till det synnerligen trängande behovet af ökad möjlighet till hospitalsvård för sådana sjuka som ock till den proportionsvis mindre kostnaden för uppförande af ett för ett större antal patienter afsedt hospital, det kunna starkt ifrågasättas, om icke en betydlig utvidgning af byggnadsplanen borde vidtagas; och håller utskottet för sin del före, att det nya hospitalet icke bör beräknas för ett lägre patientantal än 800.

Beträffande härefter frågan om anslag för om- och tillbyggnad af Stockholms hospital, vill utskottet till en början erinra därom, att den hufvudsakliga anledningen till att man frångått den ursprungliga planen att indraga detta hospital torde hafva legat i de synnerligen stora svårigheter, som ansetts skola möta för den psykiatriska undervisningens och forskningens behöriga bedrivande vid karolinska institutet, därest den nuvarande psykiatriska kliniken å Konradsberg komme att upphöra. Då utskottet till fullo delar uppfattningen om denna kliniks behöflighet, har utskottet sålunda intet att erinra mot att hospitalet fortfarande bibehålles. Utskottet vill emellertid icke underlåta att redan i detta sammanhang framhålla, att i detta medgifvande ingalunda får anses ligga jämväl ett erkännande af behöfligheten af anordnande, såsom ifrågasatts, af en från hospitalet i Uppsala fristående psykiatrisk klinik för universitetets behof — en anordning, som, då utskottet icke kan tänka sig annat än att det för den psykiatriska undervisningen erforderliga patientmaterialet skall kunna erhållas å nämnda stora hospital och asyl, utan att för dess studerande en särskild anstalt behöfver upprättas, utskottet svärligen kan finna af behovet påkallad.

Kungl. Maj:t har nu föreslagit anvisande af ett anslag å 835,000 kronor för verkställande dels af vissa redan under nuvarande förhållanden nödiga reparations-, ändrings- och nybyggnadsarbeten å Stockholms hospital, dels ock af hospitalets utvidgning för beredande af möjlighet till mottagande af ökadt antal patienter. I sistnämnda afseende är föreslaget uppförande af en sjukpaviljong för 24 å 28 icke oroliga patienter af första klass, två tillbyggnader till nuvarande afdelningarna för oroliga sjuka af allmän klass, afsedda för 16 lika beskaffade sjuka af första klass samt två kolonivillor för gifta skötare, hvilka skulle till vård hos sig mottaga tillsammans 12 sjuka af allmän klass. Dessa byggnader äro beräknade till en sammanlagd kostnad af 355,400 kronor, däraf den förstnämnda paviljongen till 206,000 kronor, däri ej inräknadt kostnaderna för anordningar för uppvärmning, ventilation m. m., hvilket för de högst 28 patienter, som skulle däri inrymmas, motsvarar en kostnad per sjukplats af

7,357 kronor. Inför denna synnerligen stora kostnad har utskottet icke kunnat annat än ställa sig i hög grad tveksamt i fråga om lämpligheten af den föreslagna åtgärden och detta så mycket mera, som, därest den af utskottet här ofvan ifrågasatta utvidgade byggnadsplanen för det nya hospitalet vid Strängnäs kommer till utförande, det behof af ökad tillgång på platser för sjuka af första klass, som i denna del af landet må föreligga, synes kunna blifva fullt tillgodosedt. Då härtill lägges, att ifrågavarande slag af patienter endast i undantagsfall lära vara af intresse för den psykiatriska undervisningen och utvidgningen sålunda näppeligen kan anses påkallad af klinikens behof, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka den föreslagna utvidgningen.

Vidkommande däremot de ifrågasatta byggnadsarbetena i öfrigt har utskottet af utredningen i ärendet funnit framgå behofvet af såväl ny ekonomibyggnad och bostad för öfverläkaren som ock vissa ändringar och förbättringar i anordningarna för värme, vatten och elektrisk kraft m. m. dylikt. Då emellertid de i utredningen lämnade kostnadsberäkningarna icke äro så uppgjorda, att däraf kan slutas till, i hvilken mån kostnaderna för sistberörda anordningar kunna nedbringas, därest den föreslagna utvidgningen af hospitalet ej kommer till stånd, anser utskottet, att, innan anslag för ändringsarbetena beviljas, förnyad utredning i ärendet, för vinnande af upplysning i nämnda afseende, bör verkställas. Härvid torde jämväl förslaget till öfverläkarebostad böra underkastas förnyad granskning i syfte att genom vidtagande af förenklingar i största möjliga grad erhålla en önskvärd nedsättning i den nu beräknade mycket höga byggnadskostnaden. För ernående af detta mål vill det synas utskottet, som om särskilda, för den nu ifrågavarande bostaden afsedda ritningar borde upprättas i stället för de nu använda, för läkarebostaden vid hospitalet i Östersund ursprungligen uppgjorda ritningarna. Utskottet kan sålunda icke för närvarande tillstyrka, att det begärda anslaget helt eller delvis beviljas.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

- a) att Riksdagen må för sin del besluta, att en statens anstalt för sinnessjuka skall uppföras å biskopsbostället Sundby nr 1 om 2 mantal i Strängnäs socken och Åkers härad af Södermanlands län samt

b) att Kungl. Maj:ts förslag om anvisande af anslag för om- och tillbyggnad af Stockholms hospital icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 16 maj 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservation

af herrar grefve *A. F. Cl:son Wachtmeister*, *K. Starbäck* och *A. Ekman*, hvilka ansett, att den del af motiveringen (sid. 3), som börjar med orden: »Utskottet vill emellertid icke underlåta» och slutar med orden: »af behovet påkallad», bort ur utlåtandet utgå, herrar Starbäck och Ekman på den grund, att de ansett det ännu vara för tidigt att yttra sig om vare sig lämpligheten eller olämpligheten af inrättande framdeles af en psykiatrisk klinik för universitetets behof vid Uppsala hospital.
